

FONS I DOCUMENTS RELATIUS A LA GESTIÓ DELS RECURSOS HÍDRICS CONSERVATS A L'ARXIU COMARCAL DEL MARESME: ALGUNS EXEMPLES

ALEXIS SERRANO MÉNDEZ

Director de l'Arxiu Comarcal del Maresme

ALÍCIA XICOTA VIÑÉ

Arxivera i historiadora

Resum

Es presenten alguns documents relatius a la gestió dels recursos hídrics de diferents èpoques i diversa gènesis a fi i efecte de mostrar la diversitat de fons que poden oferir dades i detalls relatius a la temàtica tractada en aquesta trobada.

Paraules clau: Aigua, arxius, fons documentals, llei d'aigües, Melcior de Palau, recursos hídrics.

Abstract

Some documents related to the management of water resources from different periods and different genesis, fins are presented in order to show the diversity of fons that can offer data and details related to the thematic discussed in this meeting.

Key words: Water, archives, fons, water law, Melcior de Palau, water resources.

És sobrer en aquest encontre comentar com l'aigua i els seus usos han estat els darrers segles d'història un dels agents més notables a l'hora de motivar la producció documental. No és el nostre interès redundar en aquesta obvietat però sí que ens mouen les ganes de presentar alguns exemples que permeten copsar com l'administració dels recursos hídrics són presents en tota mena de fons i per tal d'exemplificar-ho hem concebut aquesta comunicació més orientada a la il·lustració que no pas a la presentació de notes teòriques.

Segons els punts 2¹ i 3² de l'article 30 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, els Arxius Comarcals custodien una gran quantitat de fons produïts per un gran nombre d'ens i institucions molts diverses entre elles. Entre aquests fons abunden les referències a la temàtica que centra aquesta trobada, i és per això que hem considerat escaient presentar alguns exemples significatius dels diversos fons segons l'ordre del Quadre d'Organització de Fons de l'Arxiu que, seguint l'estructura estandarditzada que s'empra al país, està disposició de la ciutadania a través del portal web del mateix arxiu³.

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ LOCAL

Ajuntament de Mataró

Referència: 70-1-1951.

Projecte de dipòsit general d'aigües i instal·lació sanitaris de l'Ajuntament de Mataró.
Febrer de 1950.

Planta i secció del projecte de dipòsit general d'aigües i instal·lació sanitaris de l'Ajuntament de Mataró.

Arquitecte: Lluís Gallifa Grenzner.

Ubicació: La Riera, 48.

Escala: 1:25.

Ajuntament de Teià

Referència: 70-8-1456.

Triangulació i altimetria sectorial a la Riera de Teià.

Primera meitat del segle XX.

¹ 2. Als arxius comarcals, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat, els correspon rebre la documentació següent: a) La documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat d'àmbit local o comarcal. b) La documentació en fase semiactiva i inactiva del consell comarcal. c) La documentació en fase semiactiva i inactiva de l'ajuntament del municipi on l'arxiu comarcal té la seu, quan s'hagi acordat la gestió conjunta del centre entre el consell comarcal i l'ajuntament, d'acord amb el que disposa l'article 33. d) La documentació històrica dels municipis de fins a deu mil habitants del seu àmbit territorial, amb l'acord previ de l'ajuntament i llevat dels que tinguin un arxiu propi integrat al Sistema d'Arxius de Catalunya. e) Els protocols notarials de més de cent anys, d'acord amb la normativa que els és aplicable. f) La documentació de l'Administració de justícia, dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la comarca, en els termes que s'acordin.

² 3. Els arxius comarcals també poden rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació següent: a) La documentació en fase semiactiva dels ajuntaments de municipis de fins a deu mil habitants. b) La documentació semiactiva i inactiva dels altres ens i organismes públics de llur territori. c) La documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial. d) Tota altra documentació no ressenyada en els apartats anteriors que el Departament de Cultura o el consell comarcal considerin pertinent destinar-hi.

³ http://xac.gencat.cat/ca/llista_arxius_comarcals/maresme/quadre_de_fons/ (Darrera actualització, febrer de 2019)

Escala: 1:100

Exemplar original.

Referència a Enric Forné.

Ajuntament de Caldes d'Estrac

Referència: 70-11-1318.

Subministrament i control sanitari d'aigua potable.

1933-1944.

Pactes entre l'Ajuntament i Josefa Barba propietària de la Mina Barba. Mostres d'aigües de: Can Milans del Bosch, Aigües Miró, Felip Milans, Font Pública, Aigües Cabañas. Butlletins Oficials. Qüestionari-Informació sobre l'abastiment d'aigua de la Mina Milans. Notes de despeses dels anys 1932-1936. Abonats d'aigua a la Mina Milans i a la Mina Gorch. Memòria sobre el servei d'abastament d'aigua i la seva contractació (Aigües Caldetes).

Referència: 70-11-1371.

Anàlisi química de les aigües miner-medicinals de Caldes d'Estrac.

1898.

Doctor, Ramón de Manjarrés.

Establiment de Banys i aigües Miner-Medicinals Clourado-Sòdiques de Caldes d'Estrac.

Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt

Referència: 70-7-1610.

Llicència per instal·lació de servei de subministrament d'aigua (pou).

1924.

Plànols del traçat de la canonada de conducció d'aigües a la finca propietat de Joan Pitch i de la part meridional de la propietat de Bernard G. Cinnamond.

FONS NOTARIALS

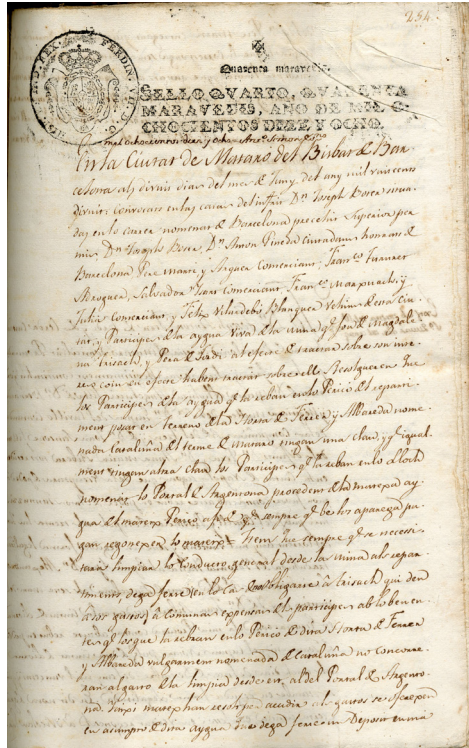
Fons districte notarial de Mataró

Referència: 70-03-101

Esriptura, notari Francesc d'Assís Fins Colomer, 18 de juny de 1818, f. 254.

A Mataró convoquen en les cases de l'infraescrit Josep Borea Sirvadas al carrer

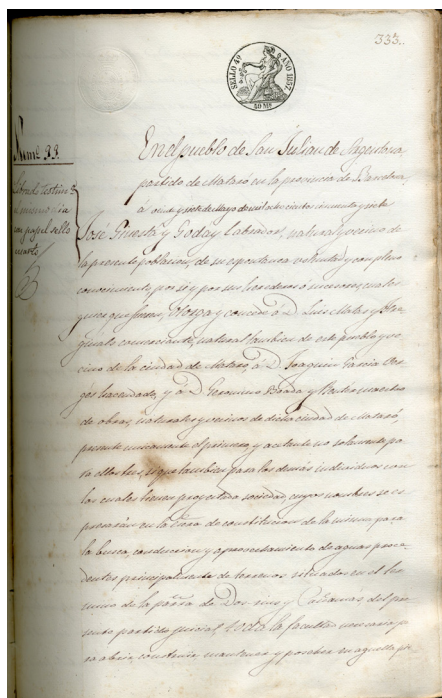
de Barcelona, a participar entre ciutadans honrats i veïns de la villa de l'aigua viva de la mina que fou de Magdalena Trisach, Pere i Jordi, a efecte.....posar en terreny de la horta de Ferrer i Albareda nomenada Cataluña en el terme de Mataró, tinguin una clau i que tinguin una altra clau els que participen i que la reben en lo lloc Portal d'Argentona. Completa el document l'apoca de pagament quaranta quatre duros per ploma.

Referència: 70-03-439

Esriptura, notari Matias Aparicio Burgès, 27 de maig de 1857, f. 333-334.

Sant Julià d'Argentona. José Ginesta i Goday atorga i concedeix a: Lluís Matas i Freginals, Joaquim Garcia Vergés i Jerònim Boada, entre altres persones amb qui té projectada la constitució d'una societat basada en la cerca, conducció i aprofitament de l'aigua en els terrenys del terme parroquial de Dosrius i Canyamars...

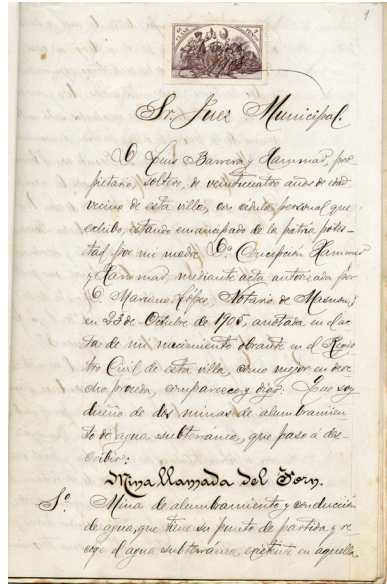
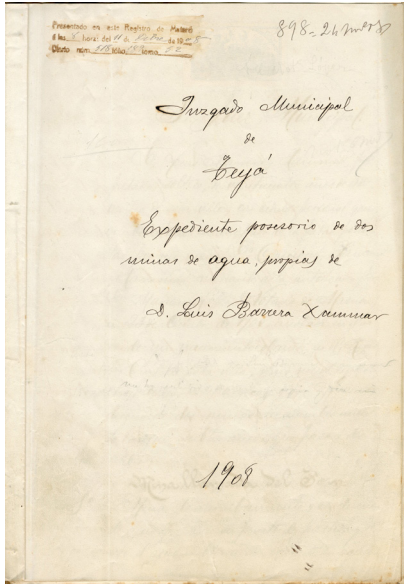

FONS JUDICIALS

Fons del Jutjat de Pau de Teià

Referència: 70-23-979.

Expedient possessor de dues mines d'aigua de Lluís Barrera Xammar.
1906.

Fons del Jutjat de Primera Instància de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Mataró

Referència: 70-258-1

1867

Plet entre Joan Auferil, rector de la Parròquia de Santa Maria Caldes d'Estrac i l'Ajuntament per la propietat de la font de les aigües termals de la vila.

FONS D'INSTITUCIONS

Fons de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena

Referència: 70-36-168.

Reflexions sobre algunes circumstàncies per transigir en el plet entre Pau Gallifa i Pelegrí Ferrer i els administradors de l'Hospital referent a una mina d'aigua de la casa Arnau.

Segle XIX

El document fa referència a una mina d'aigua de la casa Arnau i pot estar relacionat

amb la Concòrdia de la UD163 del mateix fons.

Referència: 70-36-271

Plet entre Maria Ignàsia de Salla i d'Arnau contra el seu marit Francesc de Salla per l'arranjament i despeses de la mina d'aigua de l'Horta dels Genovesos.

1771

FONS COMERCIALS I D'EMPRESA

Fons Josep de Calassanç Tuñí i Falguera, Procurador

Referència: 70-58-254.

Nota sobre les aigües de la Llobera. Terme de la Creu de la Bella.

22 de febrer de 1908.

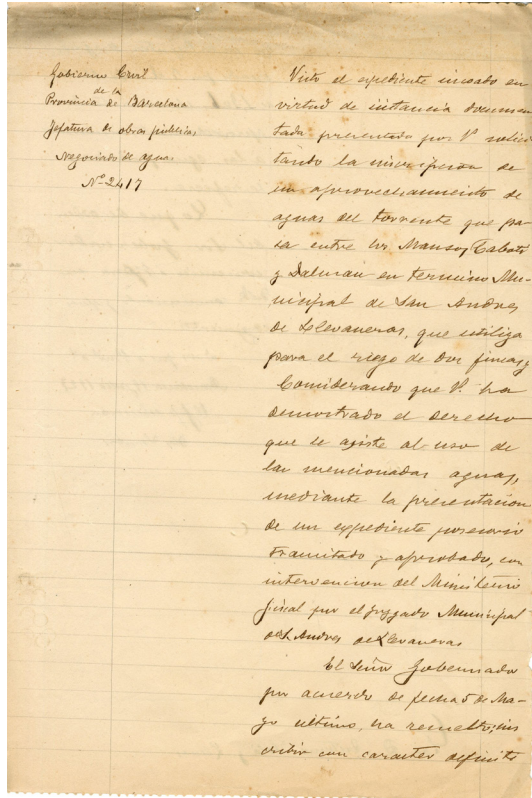
Centor de botla demana que serveix per l'olla Aprue simade mena una cuartera	forz mas he menues pot engran- dine si apins esumbe Tot obperema que obasen las Oliveras está plantet de Vina
Centor de Bass quere- veix per vina quatre 1/2 ho cinc cuarteras aprue simade men ab pens	Aprue de panon La Llobera Berma de la Creu de la Bella Añide unos 36 Cuarteras
Aguia de mina una pluma	Sp: 20
On pou que mide anse metros de fonda total y mide 8 metros de agua ab noria muntade que ab bun animallet petitet pero que andi pas regular seu vorte y cinco plumas de aigua	A. 22 de Febrero de 1 mil nuble cinco ocho
El negadin ante dos cuarteras	Propietaria de ay Heredes Mas. Abich Propietario de antes pora el testador D. Jose Mas y Bergay

Referència: 70-58-398.

Còpia de l'arranjament fet pel Batlle d'aigües, Carles Cusi per al regatge de les terres de la partida Masorrà al terme de Sant Andreu de Llavaneres.

19 de juliol de 1923.

L'original és del 14 d'agost de 1770.

FONS PATRIMONIALS

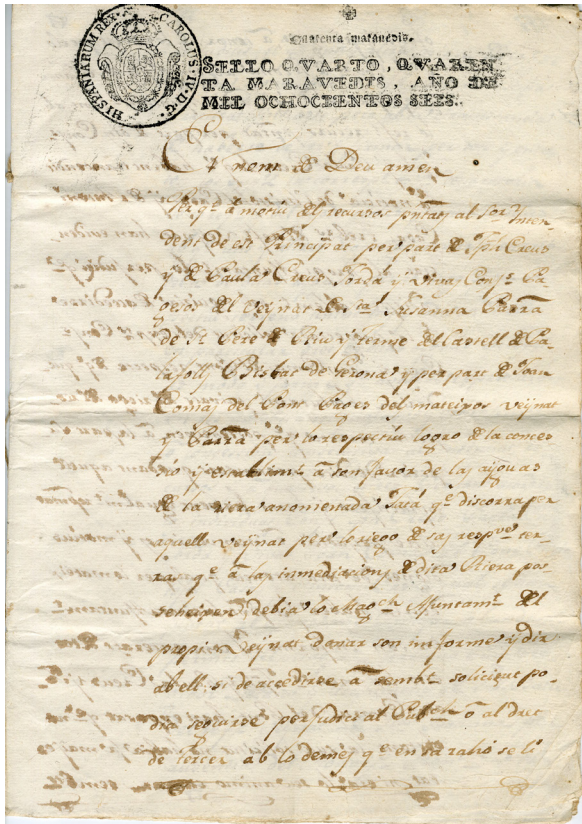
Mas Jordà de Santa Susanna

Referència: 70-15-244.

Conveni d'aigües.

1806.

Conveni d'aigües de la riera de Santa Susanna, entre una part Josep Creus, Paula Creus Jordà i Vivas, i de l'altra part Joan Comas del pont, Antoni Casas i Cristòbal Casas.

FONS PERSONALS

Melcior de Palau i Català, enginyer i literat

Referència: 70-65-6.

Legislació d'aigües.

1834-1876.

Volum manuscrit relligat. Transcripcions de les disposicions legals relacionades amb l'aprofitament de les aigües emeses pel Ministeri de Foment, Ministeri de Comerç o Direcció General d'obres públiques. Llengua castellana.

Materias.	Fecha			Paginas
	Dias	Meses	Años	
Real orden estableciendo reglas a que ha de sujetarse el aprovechamiento de aguas de los ríos.....	19	Marzo	1846	13.
Real orden previniendo que se apliquen a los cavales las disposiciones de las de 27 de Mayo último, relativas al destino y uso fomento de los terrenos pertenecientes a carretas	2	Noviembre	1846	21.
Real orden declarando no haber lugar a la declaración que se solicita, referente a las aguas de los Pinos de la corona de Aragón.....	25	Mayo	1848	23.
Real orden acerca de la jurisdicción de los tribunales de aguas.....	15	Marzo	1849	27.
Real orden estableciendo de tributos a los nuevos riegos y cortafuegos, y sobre servidumbre de acueducto.....	24	Junio	1849	35.
Real orden mandando de que los que aspiren a obtener los beneficios de la ley de la misma fecha, se atengan a lo dispuesto por A. N. en 10 Octubre 1845 y 14 de Mayo de 1846.....	24	Junio	1849	43.
Real orden aclaratoria de la de 14 de Mayo de 1846, sobre aprovechamiento de aguas públicas.....	24	Agosto	1849	45.
Real orden aclaratoria de la ley de 14 de Junio de 1849 sobre exención				

Referència: 70-65-61.

Reglament sobre la Llei d'aigües.

Finals segle XIX principis segle XX.

Transcripcions manuscrites dels reglaments de la Llei d'Aigües. Castellà, sense signar.

Referència: 70-65-182.

Llei d'aigües.

Finals del segle XIX principis segle XX.

Notes manuscrites en castellà.

COL·LECCIONS PATRIMONIALS

Plec de documents de Can Lleontart d'Alella

Referència: 70-217-61.

Escrit sobre el transvasament d'aigües a les mines d'Alella.

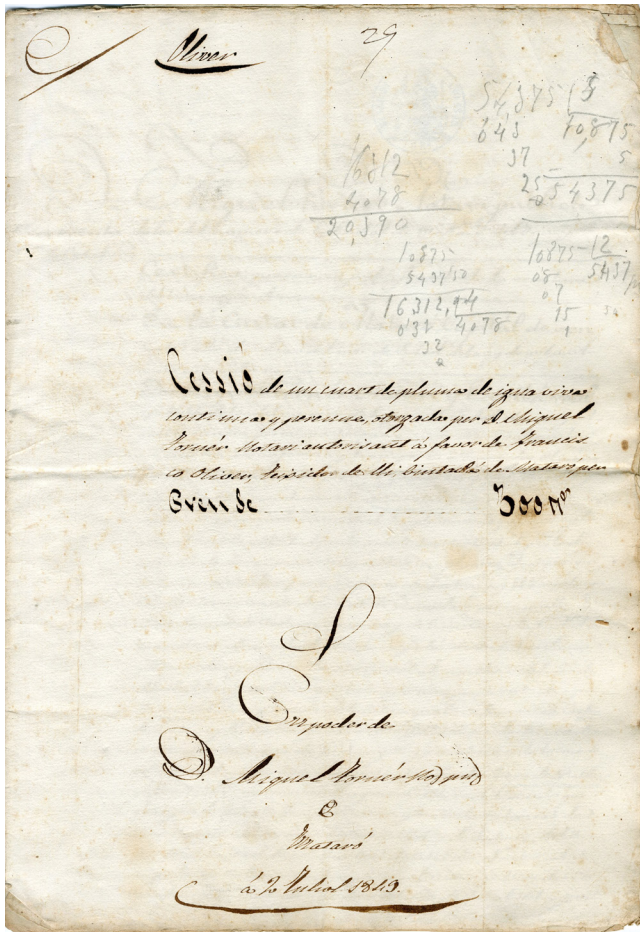
Mitjans segle XIX.

Lligall de documents de la família Oliver (Mataró)

Referència: 70-94-10.

Cessió d'un quart de ploma d'aigua viva atorgada per Miquel Torner, a favor de Francisco Oliver.

20 de juliol de 1849.

Plec d'escriptures públiques i factures sobre la gestió i conducció de "l'aigua Biba" a Mataró

Referència: 70-142-2.

Reclamació en la distribució d'aigua.

13 de març de 1790.

Reclamació davant el Corregidor de Mataró que interposen la Sra. Ignasia Bañuela, el Sr. Josep Anton Palau i Comas i el Sr. Josep Vila arran de l'avaria en la distribució que hi ha hagut després d'una tempesta.

Referència: 70-142-9.

Escrit ordenant a Antonio Trinchera que deixi córrer l'aigua que va vendre a la Sra. Bañuelos, al Sr. Palau i al Sr. Vila.

15 de febrer de 1818.

COL·LECCIONS CARTOGRÀFIQUES I PLANIMÈTRIQUES

Cartografia del terme municipal d'Òrrius

Referència: 70-110-6.

Plànol topogràfic d'Òrrius.

1 de gener de 1950.

Exemplar còpia amb una traça vermella.

Autor: Arquitecte municipal.

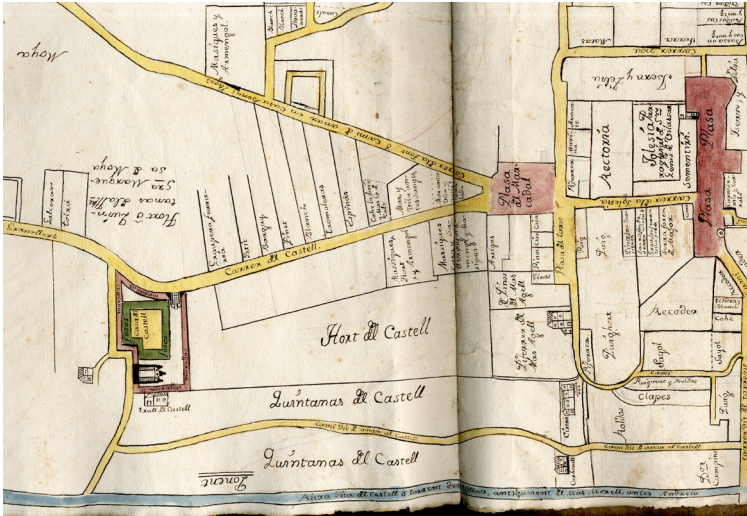
Escala: 1:5.00

Plànols dels dominis dels Cartellà i de Moja, S.XVIII-XIX

Referència: 70-106-1.

Plànols dels dominis dels Cartellà i de Moja.

Ss. XVIII-XIX.

Col·lecció de pergamins d'Alella

Referència: 70-194-25.

Retorn al mas Jonc de l'aigua retinguda en l'establiment anterior. Can Jonc.
24 de juliol de 1326.

MIDES 335x445mm

TITULARS Berenguer de Jonc i Ferrera la seva esposa.

TESTIMONIS Guillem Bosch, argenter; Bernat, donzell; Guillem Riguardans, Galceran de Bruguera i Bertran Bofill .

REGEST Berenguer de Jonc va establir en emfiteusi a Pere Bofill una peça de terra amb aigua per regar, entrades, sortides i pertinences a l'indret de Vallella que pertanyia al mas Jonc i que ell tenia sota domini i alou de la prepositura del mes de maig de la canonja de Barcelona. Es reserva el dret de fer passar l'aigua des de la bassa i a través de l'esmentada peça mentre li fos necessària. Ara Jonc retorna a Bofill la retenció de l'aigua.

ACTUACIONS El desembre de 2015 es procedeix a neteja en sec i neteja per humectació del dors del pergamí, se li aplica pes, s'hidrata i es deixa assecar. Es posa en camisa de paper barrera.

ESTAT Regular. Pèrdues a tall superior, taques a part superior esquerra, amb lleu afectació de text.

NOTES AL DORS Alella. Altra: XI. Altra: 1326. Altra: 19